

Til lovforslag nr. L 188. Betænkning afgivet af uddannelsesudvalget den 20. maj 1986

Betænkning

over

Forslag til lov om statens uddannelsesstøtte

Udvalget har behandlet lovforslaget i nogle møder og har herunder stillet spørgsmål til undervisningsministeren og finansministeren, som disse har besvaret skriftligt.

Udvalget har endvidere modtaget mundtlige og/eller skriftlige henvendelser fra:

AC – Akademikernes Centralorganisation,
Danmarks Landboungdom,
Danske Husmandsforeninger,
De danske Landboforeninger,
DTH – Danmarks tekniske Højskole,
Frie Kostskolers Fællesråd,
Juhl-Nielsen, Niels Johan, Ballerup,
Komiteen af Forældre til Studiegældsramte og

Studierådet ved danske Teknika.

Der er af undervisningsministeren stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Herefter indstiller et *flertal* (det konservative folkepartis, venstres, det radikale venstres, centrum-demokraternes og kristeligt folkepartis medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse* med de af undervisningsministeren stillede ændringsforslag.

Flertallet bemærker, at regeringen har givet tilsagn om, at der i løbet af sommeren foretages en analyse af gældssaneringsspørgsmålet og eventuelle løsningsmuligheder med sigte på et udspil i god tid før folketingets start til oktober.

Et *mindretal* (socialdemokratiets og socialistisk folkepartis medlemmer af udvalget) vil ikke modsætte sig en vedtagelse af lovforslaget, da det tilfører flere midler til uddannelsesstøtten, men mindretallet har ganske an-

derledes og langt mere vidtgående ønsker om en reform af uddannelsesstøtten og en hertil hørende gældssanering.

Ændringsforslag

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (KF, V, RV, CD og KrF):

Til § 8

1) I *stk. 1, 1. pkt.*, ændres »33.300« til: »53.700«.

2) I *stk. 1* indsættes efter 2. pkt. som nyt punktum:

»For uddannelsessøgende, som har fået stipendium efter § 3, stk. 3, til hjælp til dækning af undervisningsafgifter, forhøjes beløbet med dette stipendium.«

3) I *stk. 2, 1. pkt.*, ændres ordene »med fradrag af stipendium« til: »inklusive stipendium«.

Til § 13

4) I *stk. 2* indsættes som 2. *pkt.*:

»Gælden til enhver tid forrentes efter stk. 1.«

Til § 15

5) Som nyt *stk. 3* indsættes:

»*Stk. 3.* Finansministeren fastsætter rente- og tilbagebetalingsvilkår for misligholdte statslån.«

6) Som nyt *stk. 4* indsættes:

»*Stk. 4.* For misligholdte statslån, for hvilke første lån er oprettet før et tidspunkt, der

fastsættes af finansministeren, kan finansministeren dog alene fastsætte renten.«

Til § 17

7) *Stk. 1, nr. 1*, udgår.

Nr. 2 og 3 bliver herefter nr. 1 og 2.

Til § 19

8) I § 19 indsættes som 2. *pkt.*:

»Finansministeren fastsætter rente- og tilbagebetalingsvilkår herfor.«

9) Som nyt *stk. 2* indsættes:

»*Stk. 2*. For indfrieede statsgaranterede studielån, for hvilke låntager har indgået aftale om første studielån før et tidspunkt, der fastsættes af finansministeren, kan finansministeren dog alene fastsætte renten. Renten fastsættes for et halvt år ad gangen under hensyn til renten for studielån i det foregående halvår i de mest betydende pengeinstitutter.«

Til § 26

10) I § 26, *stk. 1*, indsættes som 2. og 3. *pkt.*:

»§ 13, *stk. 2*, der også finder anvendelse på støtte ydet før 1. august 1987, træder i kraft ved undervisningsministerens bestemmelse herom. § 15, *stk. 3* og 4, § 19, *stk. 1, 2. pkt.*, og *stk. 2*, træder i kraft ved finansministerens bestemmelse herom.«

Bemærkninger

Til nr. 1-3

Med ændringsforslagene opretholdes den eksisterende ordning, hvorefter størrelsen af egenindtægten afhænger af størrelsen af stipendiet.

Ændringsforslagene medfører ingen økonomiske eller administrative konsekvenser.

Til nr. 4-6 og 8-10

Bemyndigelsen i § 15, *stk. 4*, og § 19, *stk. 2*, skal sikre, at der for de studielån, der er misligholdt, og som derfor er overtaget af Kongeriget Danmarks Hypotekbank og Finansforvaltning til inddrivelse, finder en rentefastsættelse sted, som er rimelig under hen-

syn til de gældende rentevilkår, og som kan administreres af hypotekbanken.

Bemyndigelsen tilsigter at give finansministeren hjemmel til at fastsætte hypotekbankens rentepraktis for så vidt angår lån optaget før lovens ikrafttræden. Bemyndigelsen omfatter derfor også lån, der endnu ikke er misligholdt.

For *statslån*, der er misligholdt eller misligholdes i fremtiden, vil det medføre en noget lavere forrentning end den forrentning, der gælder i henhold til renteloven (morarente), som hidtil har dannet grundlag for hypotekbankens rentepraktis på statslånsområdet.

Indtil videre vil renten på misligholdte statslån blive fastsat til diskontoen + 2 pct.

For så vidt angår renten på *statsgaranterede studielån* under afvikling i pengeinstitutterne gælder, at pengeinstitutterne benytter variabel rente, mens hypotekbanken siden 1975 har fastsat renten til indfrielsesdagens rente i det pågældende pengeinstitut og fastfrosset den i lånets restløbetid (fikseret rente).

Siden renten begyndte at falde, har denne rentefastsættelse givet anledning til klager, og vestre landsret har i en dom fra november 1984 fastsat renten til den til enhver tid gældende rente for studielån under afvikling i det oprindeligt långivende pengeinstitut (variabel rente). Den pågældende skal altså ifølge dommen betale den samme rente til hypotekbanken, som hvis låneforholdet var fortsat i pengeinstituttet.

Under hensyn til det store antal lån, for tiden mere end 30.000 individuelle lånesager, vil det være praktisk umuligt for hypotekbanken at følge den variable rente gældende i hvert enkelt pengeinstitut og dettes filialer.

Den fremtidige rentepolitik må derfor fastlægges under hensyn til dette administrative synspunkt, men tillige under hensyn til, at der anvendes en rente, der ikke tilskynder til misligholdelse.

Den rente, som hypotekbanken anvender for misligholdte studielån, må således være af en sådan størrelse, at det ikke er forbundet med økonomisk gevinst for debitor at misligholde låneaftalen med det oprindeligt långivende pengeinstitut for at opnå en lavere rente i hypotekbanken i resten af afviklingsperioden. I denne forbindelse bemærkes, at hypotekbanken ikke som de private pen-

geinstitutter beregner rentes rente, men alene simpel rente.

Der må derfor fastsættes en gennemsnitsrente såvel under hensyntagen til landsretsdømmens afgørelse om variabel rente som til kravet om en rentepraktis, der kan administreres af hypotekbanken. Gennemsnitsrenten agtes beregnet halvårsvis som gennemsnittet af de 5 største studielånydende bankers og sparekassers højeste studielånsrente i det foregående halvår.

Den foreslåede renteadministration vil medføre, at renten for misligholdte studielån vil variere med den almindelige renteudvikling, og at der for den enkelte debitor, hvis misligholdte lån administreres af hypotekbanken, kan forekomme en mindre afvigelse i såvel opadgående som nedadgående retning i forhold til den rente, der ville have været anvendt af det oprindeligt långivende pengeinstitut, såfremt misligholdelse ikke havde fundet sted.

Bemyndigelsen i § 15, stk. 4, og § 19, stk. 2, skal kunne anvendes på såvel allerede misligholdte lån som på lån, der vil blive misligholdt i fremtiden. Det bemærkes i denne forbindelse, at den af hypotekbanken anvendte rente, der halvårsvis justeres, vil følge niveauet i de udlånsmæssigt ledende pengeinstitutter og derfor være dækkende for den overvejende del af debitor kredsen, at ordningen ikke tilsigter at bringe staten en gevinst, og at en variabilitet knyttet til det enkelte låneforhold (den enkelte bank/sparekassens rentevilkår) ikke lader sig gennemføre administrativt.

Ifølge § 15, stk. 4, og § 19, stk. 2, fastsætter finansministeren renten for henholdsvis misligholdte statslån og indfrieede statsgaranterede studielån, for hvilke låntageren har indgået første aftale inden et nærmere fastsat tidspunkt. Heri ligger, at i tilfælde, hvor en låntager optager flere lån i samme pengeinstitut, og hvor disse lån ikke er adskilte, vil tidspunktet for førstegangslåntagning være afgørende.

Forslaget og den ovenfor beskrevne renteadministration, der tilsigter en smidig og administrerbar løsning af rentepolitikken for de misligholdte studielån, udsætter ikke den enkelte debitor for større grad af usikkerhed end den, der allerede ved låneforholdets indgåelse måtte påregnes under hensyn til vilkåret om variabel forrentning, under hensynta-

gen til det forhold, at hypotekbanken som anført ikke beregner rentes rente, men alene simpel rente, medens pengeinstitutterne anvender rentes rente.

Den bemyndigelse til at fastsætte renten for fremtidige endnu ikke indgåede studielånsaftaler i tilfælde af disses misligholdelse, som er tillagt finansministeren i ændringsforslagets § 15, stk. 3, og § 19, stk. 1, 2. pkt., tilsigter at tilvejebringe mulighed for en mere forenklet rentefastsættelse end den, der er mulighed for med hensyn til de allerede optagne lån.

Bestemmelsen i ændringsforslagets § 13, stk. 2, er en konsekvens af forslaget om en ændret rentepraktis i hypotekbanken. De opsagte krav har hidtil været forrentet med morarente efter renteloven. Af administrative grunde vil kravene for fremtiden blive forrentet med diskontoen + 1 pct. af gælden til enhver tid. For de krav, der allerede er misligholdt, vil renten ligeledes blive nedsat. § 13, stk. 2, foreslås sat i kraft administrativt ved undervisningsministerens bestemmelse herom for at sikre samtidighed med finansministerens udnyttelse af sin bemyndigelse.

§ 15, stk. 3 og 4, og § 19, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, foreslås sat i kraft administrativt ved finansministerens bestemmelse herom. Dette indebærer, at de nævnte bestemmelser får virkning, første gang finansministeren udnytter sin bemyndigelse til at fastsætte rente- og tilbagebetalingsvilkår efter § 15, stk. 3, og § 19, stk. 1, sidste pkt., og fastsætte renten efter § 19, stk. 2.

Det i § 19, stk. 2, anførte tidspunkt (skæringsdatoen) vil således blive fastlagt samtidig med fastsættelsen af den rentesats, der skal gælde i det første halvår efter bestemmelsens ikrafttræden.

Administrative og økonomiske konsekvenser

Den foreslåede ændring af hypotekbankens rentefastsættelse m.v. skønnes at ville medføre en midlertidig udvidelse af personalet på 4 årsværk i en periode på ca. 1½ år. Udgiften anslås til ca. 800.000 kr. på årsbasis.

Endvidere vil den ændrede rentefastsættelse, særlig under forudsætning af, at der må gennemføres omberegning af studiegæld, stille store krav til hypotekbankens inkassatorer, der må forventes at kræve sig vederlagt for

denne ekstraopgave, der omfatter ca. 20.000 sager. Det er ikke muligt at angive noget udgiftsniveau herfor på nuværende tidspunkt.

Der må ligeledes regnes med engangsudgifter til ændringer i hypotekbankens EDB-system, som kan anslås til mellem ½ og 1 mill. kr.

EDB-systemets løbende driftsudgifter påregnes endvidere at blive forøget med mellem 50.000 og 100.000 kr. årligt.

De samlede udgifter samt årsværk afholdes inden for undervisningsministeriets rammer.

En rentelepelse på misligholdte studielån påvirker § 3. Rentekontoen, samt § 35. Afdrag på udlån. Hvis man tager udgangspunkt i den egentlige renteindtægt for 1985 på ca. 25 mill. kr. og forudsætter, at dette svarer til en anslået gennemsnitlig rente på 15 pct., vil en rentenedsættelse til f.eks. 10 pct. alt andet lige betyde en mindreindtægt på godt 8 mill. kr. på rentekontoen.

Denne mindreindtægt modsvares under forudsætning af stabile indbetalinger delvis af et øget skatteprovenu samt øgede afdrag på finanslovens § 35, idet de mere favorable vilkår formentlig vil tilskynde nogle debitorer til hurtigere tilbagebetaling.

Den foreslåede ændring af rentefastsættelsen må ligeledes forventes at medføre merudgifter til Statens Uddannelsesstøtte. Merudgifterne kan ikke angives nærmere på nuværende tidspunkt, men der må bl.a. påregnes merudgifter til personale og til øvrige administrationsomkostninger. Der må også påregnes mindreindtægter som følge af rentenedsættelsen på krav, der administreres af Statens Uddannelsesstøtte.

Til nr. 7

Bestemmelsen om favorrente udgår, idet det under behandlingen af lovforslaget er blevet sandsynliggjort, at der ved forhandling med bankernes og sparekassernes organisationer vil kunne findes frem til en løsning, som sikrer de bedst mulige rentevilkår for de uddannelsessøgende. Der er derfor ikke for tiden behov for en lovbestemmelse om favorrente.

Hvis det mod forventning skulle vise sig, at en forhandlingsløsning ikke kan opnås, vil spørgsmålet blive taget op til fornyet overvejelse.

Ændringsforslaget medfører ingen økonomiske eller administrative konsekvenser.

Eva Møller (KF) fmd. Karen Højte Jensen (KF) Kirkegaard (KF) Per Stig Møller (KF)

Povl Brøndsted (V) Helge Sander (V) Bente Juncker (CD) nfmd. Steffensen (KrF)

Jytte Andersen (S) J. K. Hansen (S) Lykketoft (S) Nørgaard-Sørensen (S)

Erling Olsen (S) Søgaard (S) Stilling (SF) Hanne Thanning Jacobsen (SF)

Ole Vig Jensen (RV)

Partierne VS, FP og FD havde ikke medlemmer i udvalget.